

Balears en xarxa. El portal Balears Cultural Tour¹⁸⁸

MARC SALOM RULLAN

*Estudiant de Grau d'Història
Universitat de les Illes Balears*

Resum

Les Illes Balears figuren com una de les destinacions per excel·lència dins el panorama turístic internacional. No és estrany vincular turisme *de sol i platja* amb les Illes Balears. Però, l'arxipèlag balear és també una mostra cultural, un espai de difusió de cultura i patrimoni històric. Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera garanteixen tantes possibilitats que el portal www.balearscultural-tour.net recull informació més completa de totes les activitats que es poden dur a terme a les Illes.

Paraules claus: Illes Balears, Mallorca, Menorca, Eivissa, Formentera, turisme cultural, turisme en xarxa

Abstract

The Balearic Islands listed as a destination for excellence in the international tourist scene. It is not uncommon to link tourism of sun and beach with the Balearic Islands. But the Balearic archipelago is also a cultural sample, a space for the dissemination of culture and heritage. Mallorca, Menorca, Ibiza and Formentera ensure both possibilities www.balearsculturaltour.net portal contains more complete information on all activities that can be carried out in the Islands.

Keywords: Balearic Islands, Majorca, Minorca, Ibiza, Formentera, cultural tourism, tourism on line

1. Introducció

La peculiaritat i singularitat de les Illes Balears, la fan una de les destinacions turístiques de més importància, no tan sol de caire nacional o europeu, sinó que també com a destí de molts visitants internacionals. La oferta turística que representa les Illes Balears va més enllà del turisme de masses; les alternatives com el turisme cultural i rural centra un interès especial per conèixer i, per tant, vincular-se amb la cultura autòctona de l'arxipèlag balear. La demanda fa que les activitats culturals que es duen a terme siguin amplies, des de rutes a senderisme, visites a museus i galeries, fires i mercats, festes, gastronomia, espais naturals, monuments històric i institucions.

¹⁸⁸ www.balearsculturaltour.net

L'arxipèlag balear és una mostra cultural; les activitats alternatives esmentades, la configuren com un espai de difusió cultural destacat front a les magnífiques platges i els centres d'oci i diversió nocturna. La potencialitat de l'arxipèlag com a dispersor de riquesa cultural ha significat el sorgiment de la necessitat de fer present aquesta singularitat a la xarxa i a les noves tecnologies. Son moltes les entitats culturals o institucionals que s'han implicat, o que han col·laborat en la necessitat de potenciar el turisme cultural paral·lelament o de forma conjunta amb el turisme tradicional de sol i masses, oferint una alternativa cultural i ecològica; per gaudir de tots aquests espais de tradicions i expressions culturals i/o patrimonials de Balears.

Entre les opcions disponibles en xarxa, prestem atenció al portal en línia 'balearscultural-totur.net'. Des del portal mos conviden a gaudir i conèixer a fons llocs, espais i racons culturals per connectar d'una manera diferent amb l'arxipèlag balear. Hi podem trobar informació de totes les activitats, culturals i/o artístiques, que es poden dur a terme a les illes i disponible tota la informació en català, espanyol, anglès i alemany.

La creació d'aquest portal sorgeix a iniciativa de l'Institut d'Estudis Baleàrics (IEB). L'Institut d'Estudis Baleàrics és una institució cultural pública a través de la Conselleria de Cultura del Govern de les Illes Balears. La seva funció és promocionar la cultura de les Illes Balears en totes les seves manifestacions, la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears; i la cultura que s'hi expressa. L'IEB difon i promociona culturalment al propi territori balear i, també, més enllà de l'arxipèlag balear. La Conselleria de Turisme i Esports del Govern de les Illes Balears a través de la Agència de Turisme de les Illes Balears (ATB) van llançar amb la col·laboració de l'IEB el portal a finals de l'any 2008.

El portal fa una breu explicació rumiant el per què del èxit i el reconeixement de lloc de privilegi que representen les Illes Balears des del segle XIX, i que converteix les illes en un centre turístic, i generador de cultura. Això versa en tres pilars com especifica el portal: la varietat, la sinceritat i la intensitat de les Illes Balears.

2. Territorialitat

Les Balears com a territori limitat per la seva geografia, representa un lloc magnífic en si mateix, és a dir, cada illa al ser una unitat per ella sola fa que el seu conjunt representa una peculiaritat única.

La varietat es troba pel que fa a l'illa de Mallorca a la pluralitat del paisatge i la bonança de la temperatura. El portal ho qualifica com un "continent en miniatura". La Mallorca rural, les grans possessions senyoriales, el casc antic de la capital balear amb les gran cases senyoriales, la gastronomia mallorquina composta per la dieta mediterrània, una cuina de gran riquesa culinària, equilibrada, variada, i de gust excepcional. Mallorca no renuncia a cap festa i molt menys les populars, que a Mallorca segueixen i celebren anualment; on trobem festes populars, agràries i que han sobreviscut des de la conquesta de Jaume I fins a l'actualitat inalterades. D'altres representen fets històrics rellevants. A més, de no oblidar, els balls i danses tradicionals generalment de caire ritual lligades a celebracions. Un altre aspecte que destaca el portal és l'artesanía: teixits, la pell i el calçat, el vidre, les perles manufacturables, la ceràmica i els objectes de metall. Totes les èpoques històriques que ha viscut Mallorca, han deixat mostres i elements patrimonials: des de les coves pretales i talaiòtiques i sepulcres megalítics, l'època talaiòtica,

l'època púnic-ebusitana, la romana, la islàmica fins la conquesta catalana-aragonesa; una configuració de representacions de gran singularitat.

Menorca, la varietat és més limitada; amb muntanyes baixes, extensions de terreres verdes, costa escarpada i nuclis diferenciats dels mallorquins; un paisatge harmònic subratlla el portal. Menorca representa un lloc rural d'explotacions agrícoles i ramadera. Un sistema de pagesia de familiar i cases amb una arquitectura de influències italianes i angleses. La senzillesa de la gastronomia mediterrània menorquina amb plats replets de productes de la terra i del mar, la fan rica i saludable, sense oblidar la producció formatgera tan típica i reconeguda de Menorca. Les festes populars són protagonista indubtable a l'illa. En quan a l'artesanía menorquina, el calçat artesà menorquí, un producte de tradició i de fama internacional, però també la joieria i la bijuteria son productes que han donat fama a Menorca. Fins i tot, l'artesanía en fusta és apreciat i important a l'illa balear. Menorca compta amb un patrimoni excel·lent, la cultura pretalaiòtica i talaiòtica configuren un museu a l'aire lliure tal com esmenta el portal. També, a l'illa, la cultura romana és present, a diferència de la poca presència de restes d'època islàmica. A més, els segles XVII i XVIII s'hi produí una gran activitat constructiva deixant un patrimoni gòtic i militar molt important. Durant el procés d'industrialització a Menorca, tot i ser important, no s'hi conserven grans edificis antics industrials. Finalment, l'arquitectura del segle XX, no ha originat molt d'interès historicista ni patrimonial, excepte excepcions puntuals.

Eivissa, no te res a veure, illa de muntanyes i valls. Els seus boscs de pins contrasta amb la seva vila: cosmopolita i ple de racons espectaculars. La dispersió de l'hàbitat rural i la explotació de la terra destinada a l'autobastament son elements propis de la configuració rural de l'illa des de temps passats. Les festes de l'illa presenten una dualitat, festes d'estiu i festes d'hivern marcades per els seus solsticis respectius. Les tradicions s'encaminen a la celebració a les danses tradicionals d'origen pagès i a la mitologia popular. Eivissa presenta una gastronomia molt pagesa i pesquera. Respecte al patrimoni, resulta especial per la colonització fenícia de l'illa. La integració a la influencia de Cartago, la romanització de l'illa i posterior època musulmana conformen una història especialment interessant. Eivissa va ser declarada al 1999 Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO en reconeixement de la transcendència dels valors culturals i naturals que han caracteritzat l'illa durant segles, recalca el portal.

La Pitiüsa menor, Formentera, destaca per la puresa i virginitat de la seva costa, les postes de sol infinites i el silenci d'hivern front al bullici de turistes a l'estiu. Formentera també destaca per cases tradicionals disperses i aïllades entre elles. Cases tradicionals que destaquen per un aspecte exterior diferent però semblant interiorment. La gastronomia de la Pitiüsa menor, destaca per una cuina de productes autòctons i de productes estacionals. Les tradicions i festes són gairebé semblats a Eivissa. El patrimoni formenterenc és per descobrir, la presència romana hi deixa penjada. El patrimoni religiós predomina a l'illa des de que fou construïda la primera església al segle XIV.

La segon categoria que destaca el portal és la sinceritat. La forma de vida, la percepció del temps i les relacions humanes destaquen per els viatgers que visiten les Balears. És a dir, la proximitat de la gent, fugint d'estereotips d'un caràcter tancat dels habitants de les Illes per un caràcter sincer, fàcil i directa.

La tercera categoria és intensitat. El contrast destaca en tota l'illa, el portal ho anomena: plasticitat de tons que no emeten tons mitjans. Els paisatges des de el més pintoresc fins al més romàntic. La intensitat de la diversitat de les coses tan disperses però a la vegada tan pròximes fan que les Balears, per les seves mancances de limitació territorial, ofereixin al turista una experiència única.

3. El portal

El portal té una estructura bàsica conformada en història, cultura i patrimoni. La distribució de la informació centra les Illes Balears com a conjunt i també cada illa per individual. També hi trobem un ventall de possibilitats per conèixer-les rutes, el patrimoni cultural, els espais culturals, el patrimoni natural, el patrimoni viu, la tradició, la gastronomia i vins, protagonistes i una galeria.

El portal distingeix tres tipus de rutes: rutes culturals, rutes paisatgístiques i itineraris guiats. En les rutes culturals trobem des de la ciutat emmurallada de Dalt Vila (centre històric d'Eivissa), la Mallorca lul·liana, il·lustració eivissenca, l'Eivissa fenici-púnica, la ciutat històrica de Maó, la Maó del segle XVII, la ciutat de Palma, la ruta de la conquesta catalana-aragonesa, la ruta d'art contemporani, la ruta dels talaiots, entre altres de categoria excel·lent. En quant a les rutes paisatgístiques trobem el Camí de Cavalls a Menorca per gaudir a peu, la ruta de La Trapa, la Menorca de la biosfera, la ruta de Pedra en Sec –Serra de Tramuntana, de Deià a Lluc–, la ruta de la posidònia formenterenga, també la ruta dels fars de Formentera, entre altres. Els itineraris guiats ens conviden a gaudir de les cases senyoriales de Ciutadella, Menorca. El Call, el barri jueu medieval de Palma, el modernisme de Palma, els patis de Palma tant de la part baixa com la alta de la Ciutat de Palma, i Valldemossa un itinerari pel poble i la Cartoixa, entre altres.

El patrimoni cultural de les Illes Balears com ja hem esmentat anteriorment és molt interessant, important i per descobrir. El portal ofereix cent seixanta i nou entrades de Patrimoni cultural de les Illes Balears, entre elles, el Castell d'Alaró, els Banys Àrabs de Palma, Capocorb Vell a Llucmajor, diferents carrers i cases senyoriales dels cascs antics de les ciutats medievals més importants, la Cartoixa de Valldemossa, el Castell de Bellver, La Seu, diferents convents i claustres d'interès historic-religiós, el Far de la Mola de Formentera, el Gran Hotel modernista de Palma, l'illa del Rei de Menorca, la Llotja gòtica de Palma, les muralles de Palma, les muralles d'Alcúdia, el Museu de Mallorca, la Naveta dels Tudons a Menorca, la necròpoli de Son Real, la necròpolis Puig des Molins a Eivissa ciutat, el Passeig des Born de Ciutat, la Plaça de Cort de Ciutat, la Plaça Major de Palma, Poblats talaiòtics de Son Fornés, la ciutat romana de Pol·lèntia (Alcúdia), fins a completar les cent seixanta i nou entrades de patrimoni cultural de les illes en que compta el portal.

Quan parlem d'espais culturals, el portal ho distribueix entre museus, galeries i espais expositius. Un total de dos centres trenta i quatre entrades d'espais cultural compta el portal web, vuitanta de museus, vuitanta i sis galeries i seixanta i vuit espais expositius.

El patrimoni natural que compta les Illes Balears entre espais naturals i espais d'interès paisatgístic, el portal ofereix trenta i cinc entrades que podem consultar-hi, vint-i-set espais naturals com Alfàbia a la Tramuntana de Mallorca, l'Arxipèlag de Cabrera, les Coves d'Artà, Campanet, del Drach, dels Hams, la Dragonera, la Trapa, Mondragó, el Parc Natural de s'Albufera, la Serra de Tramuntana en si mateixa, entre altres. Dels vuit espais d'interès paisatgístic destaquem Formentor (Mallorca), Sa Calobra (Mallorca), El Toro (Menorca), Cala o Port de Benirràs (Eivissa) i la Platja d'Es Trenc (Mallorca), entre altres.

El Patrimoni viu de les Balears correspon a cada i una de les espècies autòctones de les Balears com l'àguila peixatera, el ca eivissenc, el ferreret, la figuera, el porc negre, la posidònia, la sargantana d'Eivissa i Formentera, la tortuga mediterrània, el voltor negre i la baldriga balearica o virot.

Les tradicions com el ball dels cossiers, el cant de la sibil·la, les festes de Sant Joan de Ciutadella, Menorca; el ball pagès, les festes de Gràcia a Menorca, les festes de moros i cristians de Pollença, Sóller i Santa Ponça, Sant Antoni, el mercat de Sineu, el mercat de la Mola d'ambient hippy i el mercat de *las Dalias* formen part de la identitat de les illes.

Canviant de escenari, la gastronomia de les illes és una cuina variada, molt mediterrània, tradicional i pagesa, de productes i plats saludables. Una mostra de vint i nou plats, productes i vins ofereix el portal: l'arròs brut, la caldereta de llagosta, la ensaïmada, la ensalada pagesa, el flaó, el formatge maonès, el licor farigola, el frit mallorquí, el gin menorquí, les herbes dolces, l'oli de Mallorca, les panades, els robiols i els crespells, la sobrassada, les sopes mallorquines, el tumbet, el vi mallorquí, eivissenc i el palo. Una autèntica mostra culinària, gastronòmica dels productes de les Illes amb sabors a mar i a terra.

I entrem a conèixer els protagonistes de les Illes Balears com l'Arxiduc Lluís Salvador, Frédéric Chopin, en Jaume I, Jeroni Cabrisas i Caimaris, Joan Miró, Llorenç Villalonga, Mateu Orfila i Rotger, Miquel Barceló, Miquel Costa i Llobera, Ramon Llull, Robert Graves, Walter Benjamín, Baltasar Porcel, Emili Pou Bonet, George Sand, entre altres referents. Tots i cadascun d'ells han viscut o han residit una part de la seva vida a les Illes Balears deixant una empremta cultural a les Illes. El portal també compta amb una ampla galeria fotogràfica de les quatre illes.

4. Estat actual

Actualment, el portal web ha deixat d'actualitzar nou contingut però segueix en línia. El canvis fets per nous governs elegits posteriorment han fet que l'executiu hagi apostat per impulsar altres plataformes en xarxa. El nou executiu balear, sorgit recentment aposta per una nou portal anomenat 'illesbalears.travel', on hi treballa la Agència de Turisme de les Illes Balears (ATB), una agència de Vicepresidència i Conselleria d'Innovació, Recerca i Turisme de les Illes Balears.

